Svensk mammografiscreening

Årskostnaden 106 milj kr 2,7 procent efterundersöks

En enkät som besvarats av screeningenheterna vid 21 av de 23 landsting som genomför screening med mammografi för att spåra bröstcancer visar att årskostnaden vid inbjudan till hela målgruppen i Sverige – mer än 1,4 miljoner kvinnor – är omkring 106 miljoner kronor. Det är en femtedel av vad som uppgetts från företrädare för Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU). Enligt enkäten är det idag i genomsnitt 2,7 procent av deltagarna som kallas till vidare undersökning, inte 15 procent som SBU angett.

I ett utskick från SBU hösten 1995 [1] finns uppgifter som innebär att 15 procent av de kvinnor som deltar i mammografiscreening skulle selekteras till vidare omfattande undersökningar. I Läkartidningen 48/95 påstår Christer Enkvist, ledamot i SBUs styrelse, att den svenska mammografiscreeningen kostar 500 miljoner kronor per år.

Eftersom dessa uppgifter verkar osannolika, har styrelsen för Svensk förening för radiologisk bröstdiagnostik i december 1995 tillfrågat samtliga medlemmar (screeningenheter) om förhållandet i deras landsting beträffande målgruppens storlek, selektionsfrekvensen och budgeterade kostnader (exklusive egenavgifter och kostnader för remissmammografier). Svar har kommit från 21 av 25 landstingsområden.

Två av de fyra som saknas har inte mammografiscreening ännu: Jämtland (som börjar screening 1996) och Gotland vilka har en målgrupp som utgör endast 1,4 procent av den totala svenska.

Målgruppen 650 000 per år

De 21 landstingsområdena svarar för inbjudan till screening av 1 132 000 kvinnor med intervall varierande mellan 18 och 24 månader, (medeltal 21 månader). Varje år inbjuds omkring 650 000 kvinnor.

Selektionsfrekvensen 2,7 procent

Med begreppet »selekterade» avser vi »kvinnor, vars mammografibild kräver vidare bildtagning, eller kvinnor som har uppgett symtom (främst knöl i bröstet) vid screeningundersökningen men har mammografi utan misstänkta förändringar, eller som har en kombination av föregående». Denna selektionsfrekvens var i medeltal 2,7 procent (variationsvidd 0,8–5,1 procent).

Budgeterad årskostnad

Med budgeterade kostnader avses vid de flesta screeningenheter kostnader som inte bara inkluderar kompletterande bildtagning, utan också eventuellt därav föranledd klinisk undersökning med inspektion och palpation, ultraljud och punktion för cytologi.

I flertalet landsting har man numera en för basenheter tämligen väl fungerande ekonomiredovisning. I två landsting, där mammografienheten ingår som en del av röntgenavdelningen, har man inte säkert kunnat särskilja kostnaderna för screening. Detta beror (utom på ekonomisystemens begränsningar) också på att personal roterar mellan mammografi och vanlig radiologi. Dessa två har exkluderats ur ekonomiberäkningen.

Vid ytterligare några avdelningar har man visserligen egen budget, men man har inte kunnat separera kostnader för egenavgifter och/eller remissmammografierna, som ju inte har med screening att göra. Deras uppgifter har trots det inkluderats i ekonomiberäkningen.

Vi har så tillförlitiga uppgifter som med nuvarande ekonomisystem är möjliga från 19 landsting, med en målgrupp på 1 048 000 kvinnor, dvs 77 procent av hela den svenska målgruppen.

Totalt budgeterade kostnader 1995 var 81,2 miljoner kronor för cirka 597 000 inbjudna kvinnor. Vi anser oss kunna extrapolera utan att göra oss skyldiga till underskattningar: om alla kvinnor i målgruppsåldrar i Sverige vore inbjudna, skulle de vara 1 372 000 personer. Årskostnaden vore då 106 miljoner kronor.

De direkta kostnaderna för svensk mammografiscreening utgör omkring 1 promille (variationsvidd 0,8–1,2 promille) av landstingens totala sjukvårdsbudget. Inom föreningen pågår nu en utredning om hur sjukvårdskostnaderna indirekt påverkas av screening, t ex genom minskad vård av metastaserande bröstcancer, inte minst i terminalstadier. Allt tyder på att kostnaderna minskar.

Sammanfattning.

Kostnaden för svensk mammografiscreening under 1995 var, baserat på uppgifter från 21 av 23 landsting med screening, 103 miljoner kronor, inte 500 miljoner som uppgetts från SBU-representant.

Selektionsfrekvensen är i genomsnitt 2,7 procent, inte 15 procent som uppgetts i SBUs utskick [1].

För den svenska hälso- och sjukvårdens skull hoppas vi att inte alla uppgifter som kommer från SBU slår fel med en faktor 5.

Litteratur

1. Aktuell statistik. Fyra av tiotusen har nytta av mammografiscreening. Medicinsk vetenskap & praxis. Information från SBU Nr 3, 1995. (Massutskick med Läkartidningen 37/95.)

Författare

BENGT LUNDGREN
ordförande i Svensk förening för radiologisk bröstdiagnostik.